

Lájkem

k porozumění

MET09

Příběhem k podstatě

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě

O ČEM METODA JE

Cílem metodiky je motivovat děti ke čtení a učení se novým věcem na základě pochopení jejich podstaty. Někdy může být pro dítě obtížné chápat, proč musí zrovna dělat to a to a proč se věci dějí tak a tak. Metoda Příběhem k podstatě by dětem měla pomoci chápat, že věci kolem nich se skládají z několika částí, kdy něco je na povrchu a mnohé pod povrchem, a také je naučit, jak se k tomu pod povrchem dostat. Dítě se sluchovým postižením může mít obtíže v porozumění světu kolem sebe na základě absence bezděčného učení způsobené sluchovou vadou. Tato metodika ho učí strategiím, jak lépe porozumět souvislostem.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI:

Jazyk a jazyková komunikace

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Osobnostní a sociální výchova,
mediální výchova

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

Sociální a personální,
komunikativní,
k řešení problémů,
k učení

CÍLE

- Žák rozvíjí čtenářskou gramotnost
- Žák rozvíjí a upevňuje slovní zásobu
- Žák si osvojuje strategie kritického myšlení
- Žák samostatně tvoří příběh
- Žák se učí přemýšlet o věcech do hloubky

PŘÍLOHY A PLÁNY HODIN K METODICE

[MET09_P_01_Ovoce](#)

[MET09_PL_01_Loupání ovoce](#)

[MET09_PH_01_Pod povrchem](#)

[MET09_PH_01_P_01_Skok do vody](#)

[MET09_PH_01_P_02_Příprava-výrok](#)

[MET09_PH_02_Povídání na téma konflikt](#)

[MET09_PH_02_P_01_Konflikt](#)

[MET09_PH_02_PL_01_Před školou](#)

[MET09_PH_03_Doslovná pohádka](#)

[MET09_PH_03_P_01_Pohádka](#)

[MET09_PH_03_PL_01_Pohádka a BSO](#)

V metodice naleznete tři plány hodin, každý z nich pracuje s jednou myšlenkovou cestou z metodiky Visible Thinking. Každá z těchto myšlenkových cest otvírá myšlení a podněcuje žáky nahlížet v rámci problematiky pod povrch. Nebojte se tyto myšlenkové cesty používat opakovaně a motivujte žáky k domýšlení příčin a důsledků. První plán hodiny slouží k pochopení, co je to povrchní informace a co je to informace, která jde pod povrch.

Společně si toto rozdělení můžete zkusit na věcech, které znáte ze svého okolí, a využít k tomu pracovní list, který jsme pro vás připravili ([MET09_PL_01_Loupání ovoce](#)). Každé ovoce má slupku, dužinu, jádro — vše je důležité, ale každá část/vrstva plní jinou funkci. Stejně jako naše myšlenky. Myšlenky, které jdou pod povrch věcí, otvírají myšlení a podněcují k další aktivitě. Jejich cílem je motivovat žáky k dalšímu objevování.

AKTIVITY

HRA NA VYSVĚTLOVÁNÍ (Explanation game)

Cílem této aktivity je prohloubit situaci, kterou vidíme, a zamyslet se nad ní.

Lze pracovat s obrázkem, textem, myšlenkou, slovem atd.

Dětem jsou kladeny otázky ve dvou fázích. V první fázi se věnujete popisu a v druhé vysvětlujete, proč to tak je.

Aktivitu lze využít při samostatné i skupinové práci.

1. Popis

„Co to je? Co vás na tom zaujalo?“

2. Vysvětlení

„Proč to tak je? Jak si to vysvětlujete?“

(Ritchhart et al., [2011])

BARVA – SYMBOL – OBRÁZEK (Colour – Symbol – Image)

Tato aktivita pomáhá hledat různé výrazy pro vyjádření hlavní myšlenky.

Děti poslouchají/sledují/čtou a zaznamenávají si důležité myšlenky.

Ze všech myšlenek, které si zaznamenají si vyberou tři, které jim přijdou nejdůležitější. Děti pracují nejprve samostatně.

- První myšlenku vyjádří v barvě.
- Druhou myšlenku vyjádří symbolem.
- Poslední z vybraných myšlenek vyjádří obrázkem.

Potom děti pracují ve dvojicích/skupině, kdy porovnávají, jaké barvy, symboly a obrázky vybraly a jaké zastupují myšlenky. Tato metoda je vhodná například při reflexi knihy nebo krátkého textu.

(Ritchhart et al., [2011])

LOUPÁNÍ OVOCE (Peel the Fruit)

Cílem této metody je probrat věci do hloubky. Děti by díky ní měly pochopit a umět analyzovat, které informace z výchozího zdroje (obrázek, povídka, video) jsou povrchní, které jdou pod povrch a co to znamená, jít pod povrch. Pro vysvětlení slouží metafora loupání ovoce — nejdřív je potřeba oloupat a odstranit povrchní věci a postupně se propracovat až doprostřed k hlavní myšlence — semínku. Dětem můžete ukázat obrázek s rozpůleným ovocem (viz příloha [MET09_P_01_Ovoce](#)) nebo si oloupat pomeranč či rozkrojit jablko přímo na hodině. Každé ovoce je jiné a stejně různá může být i cesta k prozkoumání nějaké věci až k jejímu jádru. (Ritchhart et al., [2011])

Pro práci můžete využít pracovní list s mapou (pracovní list [MET09_PL_01_Loupání ovoce](#)), kdy si nejdříve představíte téma, které budete analyzovat — příběh/obrázek apod. a postupně se budete zamýšlet nad tím, které informace jsou povrchní, které jsou pod povrchem (tzn. nejsou na první pohled jasné) a co je centrální myšlenkou — to vše si zapíšete do pracovního listu.

Můžete si vytvořit velkou myšlenkovou mapu, která bude mít podobu rozpůleného ovoce a každé dítě bude své myšlenky psát na lepicí papírek a následně na mapu umisťovat.

Společně se pak zamyslete a reflektujte aktivitu. K lepšímu pochopení a uvedení do aktivity můžete využít plán hodiny Pod povrchem (viz. příloha [MET09_PH_01_Pod povrchem](#)).

V této metodě jsem velmi ocenila využití čtenářských dovedností jednotlivých žáků, rozvoj slovní zásoby a porovnání slovní zásoby u jednotlivých žáků. Vzniklo několik zajímavých příběhů k jednomu obrázku. Velmi dobře se mi pracovalo s tématem konflikt a často tuto metodu dále využívám při řešení konfliktů ve třídě. Zjišťování příčiny konfliktu, vyvozování důsledků a hlavně to, jak dalším konfliktům předcházet. Nemusí být vždy vše tak, jak to vidíš na první pohled.

Milena Vovsová, ZŠ Nelahozeves

Touto metodou žáci pochopili, co je na příběhu podstatné. A nejen v příběhu. Ale takové to třídění věcí podstatných a nepodstatných, se kterými normálně mají velké problémy.

Marcela Bezoušková, ZŠ a MŠ Střelice

DALŠÍ AKTIVITY PODNĚCUJÍCÍ TVORBU A PRÁCI S PŘÍBĚHEM

STORY CUBES www.storycubes.com

Děti hodí kostkami a mohou příběh podle obrázků vyprávět, psát apod. Variant, jak s kostkami pracovat, je mnoho.

Opět výborná a inspirativní metoda, její zpracování, pro práci s metodami kritického myšlení. Oceňuji grafické zpracování a práci s obrázky. Moc pěkná práce pro hodiny českého jazyka a literatury. Výborné pro slohové práce dětí. Jak se snadno pustit do psaní příběhů a vyprávění.

Hana Siegllová, Masarykova ZŠ Praha-Klánovice

POVÍDKÁŘ www.renenekuda.cz/povidkar

Vygeneruje téma, první větu, postavu a umístění děje. Žáci si mohou zkusit každý sám si vybrat/zvolit své téma nebo celá třída bude psát/vymýšlet příběh na jedno téma. Společně pak zhodnotíte, kdo co vymyslel.

VYSTŘÍHANÁ SLOVA

Z časopisů či novin si vystříhejte slova, ta pak náhodně lepte za sebou. Čtete si, komu vyšla jaká básnička či příběh.

VOLNÉ PSANÍ

Cílem volného psaní je pouze psát. Pro děti je určen čas 7 minut, kdy píšou. Je jedno co a jak. Cílem je se pouze vypsát. Zadáte téma a necháte děti 7 minut volně psát. O psaní se nepřemýšlí, pouze se děje. Pokud někdo chce, může svůj výtvar přechyst, to však není jeho účelem. Děti si své volné psaní mohou nechávat pro sebe nebo si je můžete zakládat do portfolií. Pro dítě se sluchovým postižením může být tato aktivita velkou výzvou vzhledem k omezené slovní zásobě. Pokud se dítě zasekne a nepíše, zkuste jej motivovat třeba tak, že může začít psát o tom, co má kolem sebe.

Vystříhaná slova – úžasný nápad na aktivitu v hodině, děti naprosto netušily, na co si přinesly tolik novin a časopisů. Většina prací měla „hlavu a patu“, některé byly komické a některé naprosto nepovedené a nesmyslné, ale aspoň jsme se pobavili. Dobrovolníci nám své práce četli a vybrali jsme nejlepší dílo. Určitě se k této aktivitě budeme ještě vracet.

Blanka Vanišová, ZŠ Trutnov

OTÁZKY, KTERÉ VÁM MOHOU POMOCI S REFLEXÍ

„Jaký je rozdíl mezi povrchní informací a informací, která jde pod povrch?“

„Jak s myšlenkou či informací, která jde pod povrch, můžeš dál pracovat?“

„Proč je důležité umět jít pod povrch?“

Přílohy

PŘÍLOHA 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Příloha: MET09_P_01_Ovoce

MET09_P_01_Ovoce

PRACOVNÍ LIST 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PL_01_Loupání ovoce

MET09_PL_01_Loupání ovoce

PLÁN HODINY 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PH_01_Pod povrchem

TÉMA: Pod povrchem

CIĚ

UČOVNÍ AKTIVITA

LIŠKOVÁ OVOCE

HLAVNÍ ČÁST HODINY

MET09_PH_01_Pod povrchem

PŘÍLOHA 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PH_01_P_01_Skok do vody

MET09_PH_01_P_01_Skok do vody

PŘÍLOHA 02

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Plán hodiny: MET09_PH_01_P_02_Přilava-výroky
Příloha: MET09_PH_01_P_02_Přilava-výroky

JEZERO

LIDÉ SKÁČOU DO VODY

MOKRÉ MOLO

MET09_PH_01_P_02_Přilava-výroky

PLÁN HODINY 02

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PH_02_Povídání na téma konflikt

TÉMA: Povídání na téma konflikt

CIĚ

UČOVNÍ AKTIVITA

HRANÍ NA VYŠETŘOVÁNÍ (Exploration Game)

MET09_PH_02_Povídání na téma konflikt

PŘÍLOHA 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Plán hodiny: MET09_PH_02_P_01_Konflikt
Příloha: MET09_PH_02_P_01_Konflikt

MET09_PH_02_P_01_Konflikt

PRACOVNÍ LIST 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PH_02_PL_01_Před školou

CO VIDEJÍ?

JAK S TO VYVĚŠTĚJÍ?

MET09_PH_02_PL_01_Před školou

PLÁN HODINY 03

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PH_03_P_01_Pohádka

TÉMA: Doslovná pohádka

CIĚ

UČOVNÍ AKTIVITA

HRANÍ NA VYŠETŘOVÁNÍ (Exploration Game)

MET09_PH_03_Doslovná pohádka

PŘÍLOHA 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PH_03_PL_01_Pohádka a BSO

Doslovná pohádka

CIĚ

UČOVNÍ AKTIVITA

MET09_PH_03_P_01_Pohádka

PRACOVNÍ LIST 01

METODICKÝ MATERIÁL: Příběhem k podstatě
Pracovní list: MET09_PH_03_PL_01_Pohádka a BSO

Doslovná pohádka

CIĚ

UČOVNÍ AKTIVITA

MET09_PH_03_PL_01_Pohádka a BSO